

Församlingsinstruktion 2023¹

Värmdö församling

Svenska kyrkan
VÄRMDÖ FÖRSAMLING

Inledning

Församlingens grundläggande uppgift, enligt inledningen till andra avdelningen i Kyrkoordningen, är att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission.

Syftet är att människor ska komma till tro på Kristus och leva i tro, en kristen gemenskap skapas och fördjupas, Guds rike utbreddas och skapelsen återupprättas.

Enligt 2 kap 6§ i Kyrkoordningen ska det för varje församling finnas en församlingsinstruktion som anger hur församlingen fullgör sin grundläggande uppgift.

Församlingsinstruktionen som är församlingens övergripande måldokument innehåller församlingens vision och pastorala program samt en kortare omvärldsbeskrivning.

Församlingens vision

Vägledande för församlingens verksamhet skall vara att allt är en del av ett gemensamt församlingsbygge.

Vad menar vi med det?

Vi vill sträva efter att stärka församlingen som en levande gemenskap genom att underlätta möten för alla generationer, bedriva verksamhet och erbjuda platser präglade av närvaro, öppenhet och hopp. Genom ordet församlingsbygge vill vi betona församlingens relationella grund, en relation till Gud, till andra människor, till oss själva och till skapelsen.

Med vilka bygger vi församling?

Tillsammans med människor som bor och vistas i församlingen. Vi vill alltså bygga församling tillsammans, inte åt någon eller några. Genom det gemensamma församlingsbygget vill vi få alla att känna och känna till att församlingen bedriver verksamhet som har eller kan få betydelse för varje enskild individ.

Hur bygger vi församling?

Genom församlingsbor, frivilligengagemang, förtroendevalda och personal. Det är viktigt att betona möjligheten att bidra till församlingsbygget genom aktiva insatser utifrån var och ens förmåga, intresse och engagemang.

I byggandet vill vi se en viktig dynamik i att arbeta både utåtriktat och inåtriktat, till exempel genom både församlingens Valborgsfirande som samlar 500-600 personer och retreatar som samlar cirka 25 personer. Kanske kan man likna det vid att församlingen som bygge har olika vägar in, olika dörrar, som inte konkurrerar med varandra utan kompletterar och skapar en levande dynamik i församlingens arbete.

En liknande dynamik finns mellan tradition och förnyelse. Där, i strävan och respekt för båda, skapas en utvecklande dynamik i exempelvis gudstjänstliv.

Kärnvärden i församlingsbygget

Församlingsbyggartanken skall genomsyras av närvaro, öppenhet och hopp, kärnvärden som Svenska kyrkan på både nationell och lokal nivå skall gestalta.

Närvaro

Guds närvaro i världen föregår allt annat. Det är i Gud som vi lever, rör oss och är till. Kyrkans uppdrag är att ge rum för den närvaron i livets alla skeden. Värmdö församling vill vara en följeslagare både i vardagen och vid gudstjänster och högtider, dop, konfirmation, vigsel och begravning. Vi vill erbjuda möjligheter till stöd, eftertanke, engagemang och tro.

Värmdö församling vill vara nära glädjen och nära sorgen, nära livets Gud.

Öppenhet

Värmdö församling vill vara en öppen folkkyrka som välkomnar var och en som söker sig till oss. Troende, sökare och tvivlare, tillhörig eller icke tillhörig – församlingen vill vara öppen för alla.

Församlingen vill vara öppen för eftertanke, stillhet och samtal kring liv, tro och tvivel. Vi vill ge rum för möten med Gud och med den som tydligast låter oss ana vem Gud är, Jesus Kristus.

Värmdö församling vill vara en lyhörd kyrka som vågar vara ärlig kring trons villkor i samtiden.

Församlingen är demokratiskt uppbyggd och beroende av människors engagemang. Alla kan vara med och påverka och det finns rum för många olika sätt att ta ansvar för sin tro.

Hopp

Värmdö församling vill inspirera till framtidstro i både ljusa och mörka stunder. Varje människa är skapad till Guds avbild och har rätt till ett värdigt liv. Kyrkan vill bidra till att var och en kan få uppleva sitt liv som meningsfullt och ge rum för den tillit som gör det möjligt att orka leva och det hopp som kan bära genom tillkortakommanden, sorg och död.

Det innersta i Svenska kyrkan är tron på Gud, en kärleksfull Fader, en levande och närvarande Kristus och en helig, livgivande Ande. Den tron är en gåva som skapas i mötet mellan människor och den Gud som i varje ögonblick vill befria, förändra och skapa – på nytt.

Med församlingsbyggartanken och med värdeorden närvaro, öppenhet och hopp, har vi också en strävan att vilja vara Sveriges mest välkomnande församling.

Vi hoppas och tror att denna välkomnade ton avspeglas i församlingens pastorala program och gör att allt fler människor hittar in i församlingens olika verksamheter och helt enkelt känner sig just välkomnade. Att känna sig välkommen kan förändra ett liv.

Omvärldsbeskrivning

Värmdö kommun ligger i östra delen av Stockholms län och är idag en av landets snabbast växande kommuner. Centralort är den tidigare bruksorten Gustavsberg. Kommunen har ca 46500 invånare varav ca 19000 personer bor i centralorten. Många väljer Värmdö för att bo nära natur såväl som storstad och kommunen är en blandning av förort och glesbygd. Sommartid ökar antalet boende i Värmdö kommun till uppåt 100 000 personer, merparten med fast boende i Stockholm. Befolkningsprognoser visar att kommunen kommer att fortsätta växa även i framtiden till ca 53400 år 2030. År 2050 förväntas befolkningen uppgå till ca 62900 invånare.

Värmdö kommun utmärker sig med hög företagsamhet och har den artonde högsta andelen företagare i landet. Under 2021 var medianinkomsten i kommunen 367 500kr, vilket var den sjuttonde högsta i landet. Värmdö församling är en av tre församlingar i kommunen och ingår i Värmdö kontrakt och Stockholms stift. I december 2021 hade församlingen 14 845 invånare.

Barn och ungdom upp till 20 år utgör 27.8 % av Värmdös befolkning år 2021. Rikssnittet var 23.2 %. Antalet personer som är över 65 år och som utgör 16.7 % av befolkningen, rikssnitt 20.3 %, kommer att öka i framtiden.

Även om församlingen har ett lägre antal personer över 65 år än rikssnittet, är det många över 65 år som inte är skrivna i församlingen som ändå har den som sitt "hjärtas församling" och fortsätter delta i verksamheter och även ser Värmdö kyrkogård som sin kyrkogård. När man på äldre dagar flyttar från villa till lägenhet, hamnar man i grannförsamlingen där det finns ett betydligt större utbud av lägenheter.

Sedan 2000-talet har befolkningen i Värmdö kommun ökat betydligt snabbare än rikssnittet. Under 2021 ökade befolkningen med 1.4% jmf med rikssnittet på knappt en procent. Med viss förtätning samt permanentande av fritidshus kommer befolkningen inom församlingens gränser att fortsätta öka. Befolkningsökningen beror också på om utbyggandet av Hemmesta centrum tar fart. I nuläget måste den ansträngda trafiksituationen dock först lösas.

År 2021 dec var tillhörigheten i församlingen 62 % vilket innebär 9 071 tillhöriga dec 2022. Andelen tillhöriga har minskat med 7.7 % mellan åren 2011 – 2021 jmf med rikssnittet som var 13.6% under samma period.

Globalt var år 2022 ett tungt år. Återhämtningen efter covid-19 pandemin tar lång tid - både för enskilda och för samhället i helhet. Ett krig i närområdet påverkar oss mer direkt än tidigare. Oro för klimatförändringar och artdöd paras med oro för den ekonomiska, sociala och politiska utvecklingen. Dystopierna hotar att tränga undan det livsnödvändiga hoppet.

Med lyhördhet och god mobilisering är församlingen redo att möta de behov som finns och uppstår utifrån de globala händelserna i samverkan med kommun och andra församlingar. För en god integration in i svenska samhället fortsätter samhällssamtalen med nyanlända. Enligt Migrationsverkets prognos så var antalet asylsökande i EU+ under 2022 det högsta sedan 2016, och i Sverige ökade antalet asylsökande jämfört med pandemiåren, men var lägre än under åren 2018- 2019. Det kom ett stort antal flyktingar med skyddsbehov från Ukraina men tilldelningen i Värmdö kommun blev lägre än beräknat. Mottagandet av flyktingar har minskat och kvotflyktingar antas minska under de kommande fyra åren.

Värmdö församling har för närvarande 3 präster, 1 diakon, 4 pedagoger, 2 musiker, 1 kommunikatör, 1 husmor, 5 administrativa tjänster och 3 tjänster inom begravningsverksamheten.

Värmdö församling som har en årsomsättning på ca 22 mkr har sedan år 2014 haft 21.3 mkr i ackumulerat överskott. Hälften har finansierat ombyggnationen/tillbyggnaden av Sjölidens kapell och resten finns som disponibla medel. Utöver det har församlingen erhållit ett villkorat bidrag/arv på 9.6 mkr som kommer finansiera diakontjänsten 8 år framåt.

Målkapitalet har år 2022 fastställts till 35 mkr och församlingens egna kapital uppgår per 31 dec 2022 till 44.7 mkr. Församlingen betalar varje år ca 4 miljoner i utjämningsbidrag.

Analys och reflektioner

Invånarna i Värmdö församling är relativt unga. 27.8 % av befolkningen är under 20 år (rikssnittet är 23.2 %). Detta måste naturligtvis påverka församlingens sätt att arbeta. Barn, ungdomar och unga familjer är grupper som vi behöver prioritera. Barn och unga är både vår nutid och framtid.

Vid alla större beslut i församlingen skall en barnkonsekvensanalys göras för att ta tillvara barn och ungas perspektiv och skapa delaktighet.

”Mitt i livet”-gruppen i församlingen når vi genom till exempel dop och vigselkontakter och indirekt när deras barn och ungdomar är med i vår verksamhet. Även vår verksamhet med mötesplatser för äldre är viktig för denna grupp. Samtidigt finns det en utmaning att möta denna grupp med exempelvis författarkvällar, retreatar och samtalsgrupper, samt med gudstjänsttider och former som passar den pendlare, förvärsarbetande – och inte sällan stressade – församlingsbon.

Vi har en ökande andel ålderspensionärer inom den närmaste tioårsperioden. Detta leder till stora diakonala utmaningar framöver med en medveten fokusering på äldres behov. Äldres behov förändras över tiden ”70 är det nya 50” och våra verksamheter förändras i takt med detta.

Som församling behöver vi också möta de nya utmaningar som samhället, nationellt och lokalt, står inför. Senaste åren har detta framförallt handlat om migration, flyktingar och social hållbarhet. I det arbetet behöver vi samverka med andra som kommunen, regionen, stiftet och civilsamhället, för att hitta framkomliga vägar och lösningar. Vi behöver samordna och dela ansvar för att bidra till en hållbar samhällsutveckling som värnar demokrati, tillhörighet och att alla människors lika värde respekteras.

I arbetet kring migration, flyktingar och social hållbarhet har en viktig lärdom varit hur avgörande ett lyhört samspel är med församlingens omgivning. Att fånga upp behov och samarbetsmöjligheter med andra organisationer. Korta beslutsvägar krävs för att till exempel hinna söka medel från stift och riksnivå. Det tycks som det har blivit alltmer av vikt att som församling stå i ett flexibelt och lyhört samspel med omgivningen, än att på förhand göra alltför klara prioriteringar av verksamheten.

Vi får inte glömma bort andelen öboende och inte heller de som bor isolerat och den ensamhet det kan innebära. En annan viktig grupp är barnfamiljer som kanske kämpar med en tuff privatekonomi såväl som en pressad tids- och arbetssituation. Den psykiska ohälsan som i alla åldrar ökar behöver beaktas.

Kyrkan och församlingen är också en viktig kulturbärare. Kyrkans historia är också bygdens historia då kyrkans och samhällets utveckling varit ”samma” under lång tid.

Kyrkobyggnaden är en betydelsefull symbol för Värmdö församling som många församlingsbor är stolta över. Det är viktigt för församlingen att förvalta denna väl. Vid kyrkan ligger även församlingens kyrkogård, som kan ses som en viktig minnesplats, men även som en plats för andlighet, reflektion och rekreation.

Även församlingsgården Sjötiden med sitt läge vid Torsbyfjärden är en plats som många upplever som en oas

i tillvaron. Det tillbyggda kapellet har ökat platsens attraktionskraft ytterligare bland annat genom ett ökat antal dop och vigslar.

Församlingens miljö- och hållbarhetsarbete, där vi under år 2022 miljödiplomerats i fas 2, är en viktig signal kring hur vi arbetar med både inre och yttre hållbarhet.

Församlingens pastoral program

Gudstjänst

"Gudstjänsten är kyrkolivets centrum, där församlingen möter Gud i Ordet och sakramenten", står det i 17 kap. i KO.

Vårt mål är att fira engagerande och varierade gudstjänster med människor i alla åldrar och med en förkunnelse som är förankrad i evangeliet och berör vardagen. Vi vill ta människors längtan på allvar och vill att även tillfälliga eller nya gudstjänstbesökare ska kunna känna sig hemma och välkomna i gudstjänsterna.

Synen på gudstjänsten som hela församlingens gudstjänst förstärks genom våra friluftsgudstjänster som förläggs på bland annat hembygdsgårdar, släktgårdar och andra lokala platser inom församlingen.

Gudstjänsten kommer genom dessa närmare och berör människor i vardagen. Vad gäller gudstjänstlivet de närmaste åren vill vi snarare förstärka, fördjupa och fortsätta i samma riktning, än att förändra.

Vi strävar efter att tänka relationellt kring gudstjänsten. Detta medför bland annat att vi vill verka för att få fler att engagera sig i olika uppgifter i gudstjänsten, inte bara som kyrkvärd, utan som till exempel enskild, samtalsgrupp eller ungdomsgrupp.

I gudstjänstgrupper och i andra sammanhang där vi fört samtal om gudstjänsten har det ofta kommit fram att många tycker predikan är något av det viktigaste i gudstjänsten. Vi vill ta detta på allvar och vill därför betona förkunnelsens viktiga roll, att den skall vara väl förberedd och att den skall beröra vardagen.

Vi försöker arbeta för att det skall finnas en mångfald i gudstjänstlivet vad gäller olika uttryck i både gudstjänst-typer och musikstilar.

Dop-, konfirmations-, vigsel- och begravningsgudstjänsterna är tillfällen då vi kommer i kontakt med många människor som vi annars inte möter. Det är av största vikt att dessa förrättningar har hög prioritet hos oss. Därför har vi bland annat valt att vid dopgudstjänst inte döpa flera barn samtidigt, om inte särskilt önskemål finns.

De digitala gudstjänsterna/andakterna kring varje söndag, som kom till under pandemitiden, vill vi försöka fortsätta med och har detta som ett uppföljningsbart mål. För att nå detta mål är det viktigt att tid och resurser avsätts.

Musiken

Musiken spelar en stor roll i församlingens gudstjänstliv. Vi har en omfattande körverksamhet. Körerna medverkar alltid i gudstjänsterna vid de större högtidsdagarna, men även vid andra tillfällen. I princip har varje gudstjänst något extra musikinslag med solist eller kör. Musikgudstjänsterna har blivit särskilt uppskattade, både i musikalisk kvalitet men också som ett sätt att integrera gudstjänstliv och konsertliv.

Omkring gudstjänsterna

I anslutning till gudstjänsten ger vi alltid möjlighet att fortsätta umgås en stund genom kyrkkaffe eller förtäring beroende på målgrupp. Det är en viktig mötesplats för fortsatta samtal och byggande av relationer. Det bör också i fortsättningen vid några tillfällen anordnas stort kyrkkaffe i Sockenstugan eller på Sjöleden, eftersom det är mycket uppskattat av gudstjänstbesökarna.

Undervisning

Undervisning är en av församlingens fyra grunduppgifter. Värmdö församling vill förstå undervisning som ett levande lärande, en ständigt pågående process som inkluderar samtal, delande, reflektion och inte minst lyssnande. Människor som ingår i våra verksamheter och kommer på gudstjänster och kyrkliga handlingar skall få möjlighet att utforska och växa i sin tro. Församlingens uppdrag att bedriva undervisning innebär

också att föra vidare kunskapen om innehållet i kyrkans tro och tradition. I undervisningen vill vi också betona upplevelser i musik, bön, meditation, gemenskap och samtal. Alla som kommer till oss ska bemötas med respekt, lyhördhet och öppenhet. Vi vill skapa olika mötesplatser för samtal kring tro.

Målet för lärande och undervisning i församlingen är att en relation upprättas eller upptäcks och fördjupas mellan människa och Gud och mellan människa och människa.

Vi vill kunna erbjuda någon form av undervisning till alla oavsett ålder och behov exempelvis öppen förskola, konfirmandundervisning, samtalsgrupper, retreat, författarkvällar och ledarutbildning. Handlingsplan för lärande och undervisning i församlingen bifogas (se bilaga).

Dopet

Dopet är en gåva, en gemenskap med Gud och andra människor, med kyrkan och församlingen. Den största kontaktytan för en församling är de kyrkliga handlingarna där alla är välkomna. I vår doppastoral betonas vi bland annat vikten av tillgänglighet. Värmdö församling erbjuder dopet som en väg in till en gemenskap med Gud och församlingen. Tillgängligheten är viktig för Värmdö församling, så i den mån det finns önskemål och det är genomförbart, sker även dop hemma eller utomhus och på de öar som ingår i församlingen. Många av dem som väljer att döpa sina barn i Värmdö församling tillhör inte församlingen, men av olika skäl vill man att dopet ska ske i vår församling. Det ska vara lätt att döpas och därför erbjuder vi också drop-in-dop. För att också göra själva bokningen av dop mer tillgänglig har vi under år 2022 infört ett digitalt bokningssystem.

Samverkan kring unga

Det finns sedan länge en positiv kontakt mellan förskolorna och skolorna och Värmdö församling.

I linje med läroplaner och i ett nära samarbete vill vi vara en resurs för skolornas och förskolornas barn, ungdomar och personal.

Församlingen arbetar med långsiktiga planer där vi ständigt utvecklar och fördjupar samarbetet med skolorna för att erbjuda något för alla årskurser och åldrar. Förhoppningen är att möta eleverna under en lång period i deras liv och utifrån deras utvecklingsnivå och var de ligger i läroplanen kunna skapa meningsfulla möten och teman som passar in i deras skolvardag.

Församlingen har även ett gott samarbete med Värmdö fritidsförvaltning, kommunens sociala enhet, polis och andra sociala instanser kring ungdomar.

Ett uppföljningsbart mål för kommande period är att erbjuda konfirmandalternativ som gör att vi inte behöver sätta ett tak på antalet konfirmander. Vi ska kunna ta emot alla som vill konfirmera sig i Värmdö församling.

Diakoni

Diakoni är kyrkans uppdrag att praktiskt och konkret leva Guds kärlek och visa vad Jesus ord om att älska sin nästa betyder. Det diakonala uppdraget innebär medmänsklighet och omsorg om människor i livets alla skeden, särskilt i utsatta livssituationer som ofrivillig ensamhet och psykisk ohälsa i alla åldrar.

Vi ska vara en diakonal och välkomnande församling som är beredd att vara närvarande i människors liv, möta människor på ett sätt som befriar och ger hopp, och som visar på Kristi upprättande kärlek till sin skapelse och till varje enskild människa.

En självklar uppgift för diakonin är att med beredskap och öppenhet se och bemöta nöd och utsatthet, och att stödja människor som befinner sig i sorg och kris med närvaro, samtal, själavård och praktiskt stöd.

Diakonin utgör en av grundpelarna i församlingsbygget, och präglas av ett ständigt arbete för att bygga relationer och för att gemenskaper ska kunna växa fram och fördjupas.

Diakonin ska genomsyra församlingens liv och vara hela församlingens angelägenhet. Alla verksamheter ska präglas av en aktiv och medveten diakonal hållning där varje människa möts utifrån sina behov och sin längtan efter att bli sedd, hörd och bekräftad. All personal, både på kyrkogården och på Sjöliden, arbetar tillsammans med förtroendevalda och ideella medarbetare för ett diakonalt, medmänskligt och välkomnande bemötande.

Utifrån den alltmer stigande andelen äldre i kommunen måste församlingen fortsätta att utveckla arbetet med att möta äldres behov.

Diakonin är en utåtriktad kraft som vill föra församlingsgemenskapen utanför väggarna på Sjöleden och kyrkan för att verka ute i vår församling, så att vi kan finnas till för de mest utsatta, dem som behöver stöd, hjälp, gemenskap och ett sammanhang att höra till. Vi bedriver ett utåtriktat och uppsökande diakonalt arbete på olika sätt.

Det diakonala arbetet bedrivs också i samarbete med olika aktörer i samhället. Vi deltar i kommunala nätverk och samarbetar med lokala intresseorganisationer och med andra församlingar och samfund.

Vi samarbetar med polis, räddningstjänst, skola, sjukvård och kommun till exempel vid överlämning av dödsbud, eller vid större olyckor och andra händelser som kräver beredskap, samverkan och insatser.

Ett uppföljningsbart mål är att för kommande period utveckla det diakonala arbetet utanför kyrkans väggar med till exempel pratbänk, pratpromenad och samverkan med Servicecenter Diamanten.

Ideellt engagemang

I arbetet för församlingen som gemenskap och i de olika verksamheterna är de ideella krafterna oundgängliga och ger en djupare dimension åt församlingslivet. Vi vill fortsätta att utveckla möjligheterna för människor som vill engagera sig i församlingen. Vi ska främja och uppmuntra ideellt arbete och vara öppna för det som de kan bidra med.

På samma sätt som vi erbjuder konfirmerade ungdomar att bli ledare vill vi ytterligare utveckla möjligheterna för vuxna att engagera sig, som ett led både i dopundervisningen och i visionen om att bygga församling.

Kyrkogården

Kyrkogårdspersonal har ofta en diakonal och själavårdande uppgift när de möter besökare på kyrkogården och får löpande utbildning för detta. Detta visar på alla medarbetares viktiga diakonala roll. Platsen i sig ger också en möjlighet till reflektion och rekreation.

Mission

Genom det vi förmedlar i ord och handling skapas församlingsbornas syn på vår verksamhet, därför har allt vi gör i Värmdö församling ett missionerande drag och syftar till att göra människor som bor och vistas inom församlingen delaktiga i församlingsgemenskapen och att göra Jesus Kristus känd. Alla medarbetare, förtroendevalda och ideella i församlingen har ett gemensamt ansvar och en viktig kommunikativ roll.

Vi är en del av den världsvida kyrkan där vikten är stor att medvetandegöra vad som händer globalt. Värmdö församlings internationella mission sker framför allt genom att vi stödjer och bidrar med insamlade medel till Act Svenska kyrkans internationella arbete, som verkar för en rättvisare värld.

Genom att ta vara på varje enskilt möte med församlingsbor har vi möjlighet att visa att kristen tro har relevans mitt i den tid vi lever i och för varje människas liv. Det är viktigt att vi är lyhörda och att vi är på platser där människor finns, vare sig det är vid en pratbänk eller i sociala medier, för att nå människor i alla åldrar. Genom ett kort möte och samtal skapas relationer som kan växa och fördjupas. Vid större evenemang som exempelvis församlingens valborgsfirande och allhelgonahelgen får vi ytterligare möjligheter att skapa relationer med människor som vi annars inte möter.

Ett uppföljningsbart mål för kommande period är att vi vill öka tillhörigheten med 2%. För att nå detta mål kommer en betoning ligga mer på att öka församlingens kommunikativa förmåga, dvs att berätta om det vi redan gör, än att starta nya verksamheter.

